

CSONGRÁD

Csongrád város 1944. október 8-án felszabadult. Ez a történelmi tény. Másik tény pedig az, hogy az elmúlt 30 esztendőben minden gyökeresen megváltozott itt is, mint mindenütt országunkban. Íme az életrajz néhány adata:

1945-ben száznál kevesebben dolgoztak az iparban. Száznál kevesebb ipari kereső Csongrádon. A felnőtt férfinek nagy része eljárt volt. A mezőgazdaság akkori kisparcellás rendszere szintén kevés családnak jelentett boldogulást. Viszont:

1974-ben, január 1-én a város ösz keresőinek száma 9627 volt. Csaknem tízezer aktív kereső, csongrádi, helybeli munkahelyeken. Közülük 4104 nő. Ez az elmúlt 30 esztendő legjelesebb változása itt a Tisza-Körös ötelkezésénél, hiszen a nők régen különösen kevés munkalehetőséget találtak.

Ipari munkahelyeken dolgozott most januárban 4426 férfi és 2132 nő. Vagyis: a nők — a történelmi változás ellenére — még mindig kevesebb ipari lehetőségekhez jutnak, mint amennyi kellene. A tanácsnál 600—800 női munkahelyigényről beszélnek. Ennyit kell majd a következőkben teremteni.

Tovább időzve a két alapvető dolgozó osztály sorsváltozásainál: 1944 előtt a város lakóinak 58 százaléka foglalkozás szerint östermelő volt. Paraszti munka volt a jellemző. Parasztok seregét szőlította vasárnap délelőtti istentiszteletre a Nagyboldogasszony templom nagyharangja. Fohászolni buzgón és...

— Imádkozhattunk — emlékezik Turi Kiss Györgyné —, én sirtam, mert akármennyire szerettem volna, nem tanulhattam tovább.

S ugye az ember nemcsak a harangszóra emlékezik.

*

Tanulni igyekezett másik szereplőnk, Brindza János is, a faipari munkás fia, született 1944-ben. Számára már az új kor-szak szabta a lehetőségeket.

— Tanulni akart?

— Tanultam. Az általános iskola után jelentkeztem, és felvettek a faipari technikumba. Budapesten.

— Azután?

Legszebb korát éli az ember 30 évesen — ennyi idős most Brindza János csongrádi állampolgár. Csongrád város felszabadulásának évében, 1944-ben született. Felkerestük, hogy megismerjük életrajzát, ami hasonlít a város szabad életéhez, amely ugyancsak most 30 esztendő. Válaszolhatunk a kérdésre, hogy az elmúlt 30 esztendő valóban a legszebb kor volt-e. Város és dolgozó mire jutott?

Persze, mindenekeelőtt a kezdet a fontos. A születés, vagy inkább annak körülményei. Nos, erről röviden annyit: 1944-ben Csongrád város és a Brindza család szegény volt. Általában persze. A kétkeziek, közülük való történetünk alanya is — így mondják a régi öregek —, szorosra fogták a nadrágszíjat. Munkahely, kenyér kevés akadt.

A város határa, néhány aprócska üzeme kevés lehetőséget kínált, eljárt innét a férfinép, az erő java. Másfél ezerre — kétezerre becsülik a kubikra járó népet. Igen, a kubik adta Csongrád régi jellemzését. Sok mindent megtudhat erről az érdeklődő a csongrádi kubikos-múzeumban, a talicskások sanyarú sorsáról, kemény életéről. Közel-távolban sincs sarka az országnak, nincs folyami gátja, országútja, nagy építkezése, amelyik nem viselné a kubikosok kezénymát.

Ipari munkára alig volt lehetőség Csongrádon. Egy-két szakasznyi embert foglalkoztatott a Hangya szövetkezet helyi fafeldolgozó telepe, az volt a város legjelesebb üzeme, a vasút mellett. S volt halászat. Aki vállalta-birta pitymallattól napestig, a Tiszán, a Körösön próbált szerencsét.

Kétkezi — akár munkás, akár paraszt — a közügynek közelébe se juthatott. Iskolának, tudásnak útjait se a kérges kezűek szűk hajlékai felé vezették régen. Turi Kiss Györgyné tsz-tag — történetünk másik szereplője — mondta, hogy 1929-ben a csongrádi polgárban 41-en végeztek, s közülük mindössze 3 paraszt volt. Három kétkezi — ők se tanulhattak tovább.

És eljött a felszabadulás.

— Hogyan boldogulhatott az ember anyagilag itt Csongrádon az elmúlt évtizedekben?

— Nem panaszkodhatunk. Ígaz, amikor megházasodtunk, még semmink sem volt. A szülőknél laktunk évekig. Közben dolgoztunk, tanultunk és takarékoskodtunk. Ennek eredménye egy társasházi lakás.

Háromszoba, összkomfort a Hársfa utcában. Kislányukkal ének ott.

*

— Hazajöttem, ide, Csongrádra és ide a bútorgyárba.

Bútorgyártás. Már említettük, hogy Csongrádon a Hangya-szövetkezetnek volt egy faterlepe. Helyén — meg az egykori téglagyár helyén — felépült a Tisza Bútorgyári Vállalat helyi gyártelepe, s az országos központ. A gyár ma több mint 800 munkásnak ad kenyeret. A város másik nagyüzeme — szintén az elmúlt szabad három évtized szülötte — a FÜTŐBER csaknem 900 vas-munkást foglalkoztat. További közel félezer csongrádi munkás dolgozik a MIRKÖZ szövetkezeti gyárban.

Mit adott a kenyér mellé még a felszabadult élet? Ismét Brindza János nyilatkozik:

— Megbecsülik az embert. Apám, aki a TBV nyugdíjasa, 20 évi szolgálatért, mint törzsbeli, aranygyűrűt kapott.

— Személyes pályafutása miként alakult?

— A technikum után gyakor-nok lettem itt a gyárban. Majd 1967-ben művezető, egy év múlva főművezető.

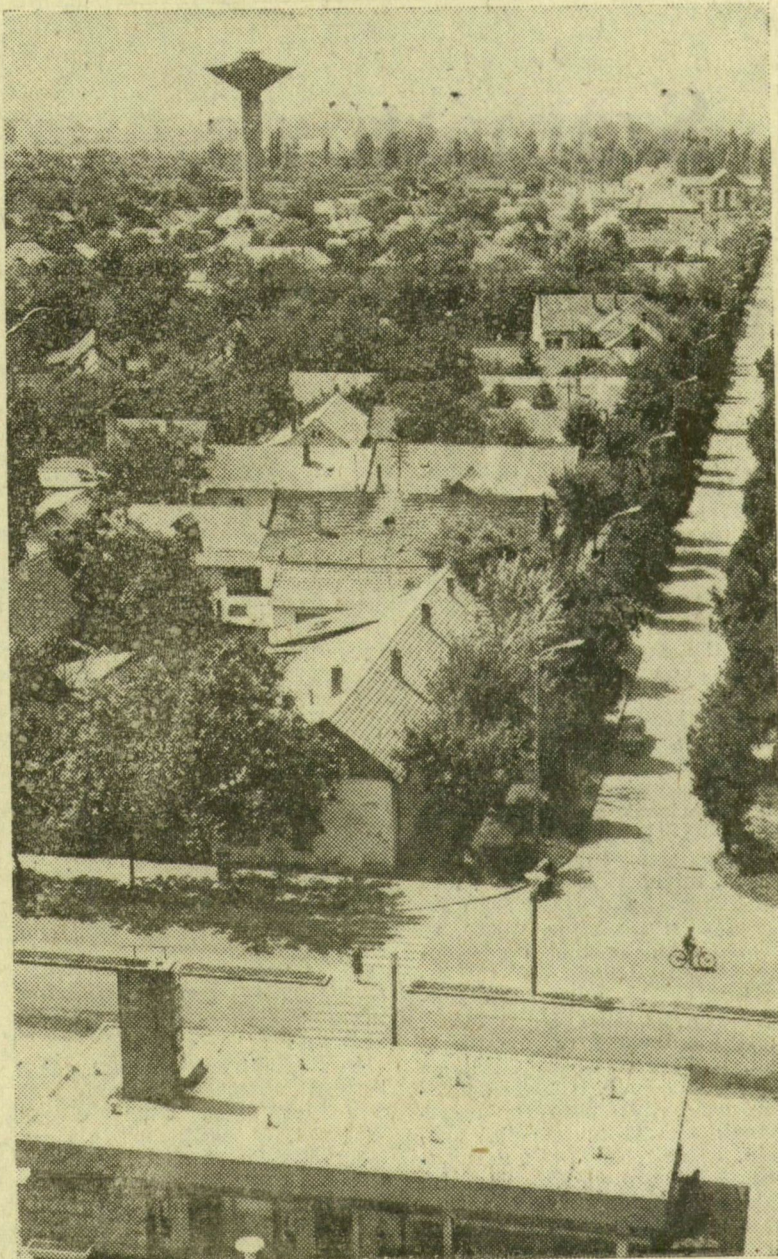
De a munkágyerek máshová is eljutott: politizálhat, beleszólhat a gyár, a város közügyeibe. Közéleti emberré válhat.

— Igen, ez így van. Párttag vagyok, a feleségem is az, sőt tagja a városi pártbizottságnak is, mint a háziipar dolgozója. En pedig a városi tanács és a végrehajtó bizottság tagja vagyok.

A lakásgond igen jelentős helyet foglal el Csongrád gondjai között. Az elmúlt 30 évről a városi pártbizottság elé készített jelentés szerint korábban a csongrádi lakások 77 százaléka egyszobás volt — ez országosan a legmagasabb arány. Vályogfalú volt a házak 90 százaléka. 1945 és 1966 között összesen 118 lakást építettek. Később már egyre többet és többet. 1960-ban volt 6571 lakás, tíz év múltán 7204. Most a negyedik ötéves tervben építenek valamivel több mint 900-at, a következő öt évre ezer a terv.

Bekapcsolták a várost az országos földgázenergia-hálózatba. Sorra állítják be gázfűtésre a gyárakat, iskolákat, lakásokat.

Új városrész épült Bökényben. Megkezdődött a város és a Belváros rekonstrukciója. Új utak, új épületek, üzletsorok dicserik máris a tervező-alkotó munkát, és így lesz a jövőben is. A ma idelátogató modern várost talál a 30 év előtti Csongrád helyén, ahol a bort keresték leginkább meg a halat. Mindkét régi foglalkozásból van ma is. A halászat mutatóban — ki vállalná azt a ma is kegyetlen, nehéz életet? A bor, a valaha jóhírű csongrádi kadarka ma új virágzásának csecsemőkorát éli: néhány évvel ezelőtt már-már halálra ítélték itt a kadarkát. Most

Csongrádi látkép

az állami pincészettel közösen rekonstrukció kezdődik. Új telepítés, gépesítés. Lesz ismét csongrádi piros!

S a mezőgazdaságról még alig szóltam. Négy szövetkezeti nagy-tízem gazdálkodik a valamikori kisparcellák helyén. Gabonát természetnek, jószággal, főként szarvasmarhával foglalkoznak modern körülmények között, s ennek jellemzője a gép, a szakmai szint emelkedése. A helyi tsz-ekben ma 243 szakmunkás, 58 érettségizett és 38 felsőfokú képesítéssel ember dolgozik.

— Rá se ismerne senki a határra — újságolja történetünk parasztszereplője, Turiné, aki a Petőfi Tsz-ben dolgozik, sok-sok évi kinti, kétkézi munka után most már, közel a nyugdíjhoz, mint az egyik üzemegység portása.

— A munkám mellett nőbizottsági meg EB-tag is vagyok. A szolgálat itt a portán napi hat óra. Tanyán lakunk.

— Nincs mód beköltözni a városba?

— Most ne lenne? A fiamék máris benn laknak Bökényben, nagyon szép társasházban. A beugró 57 ezer forint volt. Be is bútoroztuk nekik szépen.

— Egyszóval, annyi év múltán jónak ítéli ezt a szövetkezeti élete?

— Ezt? Hm... senki se kérné vissza a földet. Senki. Nem kezdenék újra azt az... elzárkózott, régi életet. S ha van valami, amit sajnálók, egyedül az, hogy nem most vagyok fiatal.

*

Valóban szép az ifjúság. Csongrád ma holnap iskolaváros-sá lesz. Gimnáziuma, a Batsányi gimnázium mellett van ipari és mezőgazdasági szakmunkásképző intézete, szakközépiskolája, és épül már az új faipari szakközépiskola.

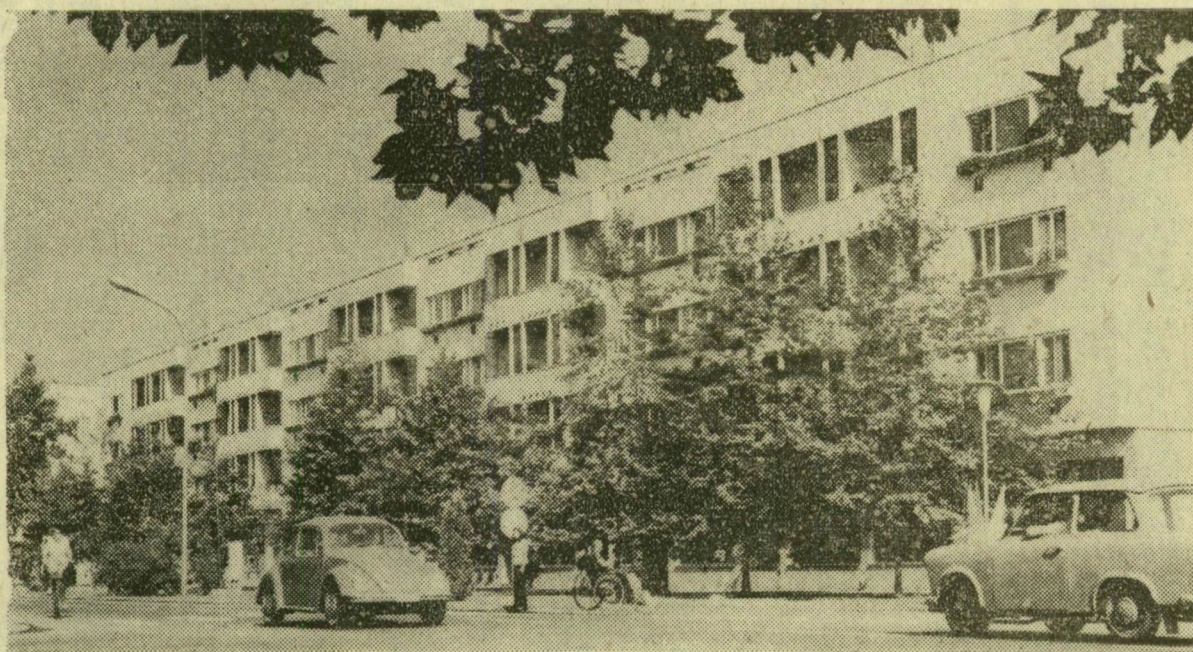
Szólhatnék még a művelődésről, egészségügyről — minden tény, adat nagy-nagy fejlődést bizonyít. A jövő körvonalait pedig jellemzik dr. Varga József városi tanácselnök szavai:

— Az iparban szeretnénk tartani az eddigi ütemet, és közben több női munkalehetőségről gondoskodni. A mezőgazdaságban az intenzív fejlődés gyorsítása a feladat. Legnagyobb problémánk a kiszolgáló ágazatokkal van, gyorsabban kellene előrelépünk az oktatásban, közművelődésben, a tömegsportban, a vendéglátásban, a kereskedelmi ellátásban s nem utolsósorban az egészségügy fejlesztésében. Főként objektumokat kell építeni. S tovább javítani az óvodai, bölcsődei ellátást. Ezt indokolja az a jelentős térry, hogy a város lélekszámának korábbi csökkenése 1967 után megállt, és most bizonyos fejlődést tapasztalunk.

*

Mind gyakrabban emlegetik a harmadik tiszai vízlépcsőt. S hogy jó lenne annak építését az ötödik ötéves tervben megkezdni. Nagy lehetőség lesz az majd Csongrádnak a szocializmus építésének további évtizedeiben.

KACZÚR ISTVÁN

A csongrádi főutca részlete